Piotr Przybysz

Emocje estetyczne: między przyjemnością a poczuciem piękna

Emocje estetyczne stanowią specyficzną kategorię przeżyć afektywnych, których taksonomia pozostaje jednym z najtrudniejszych i najbardziej kontrowersyjnych zagadnień współczesnej psychologii sztuki/estetyki. Różne modele – od modelu emocji podstawowych, przez ujęcia wielowymiarowe, aż po podejścia sytuacyjne i dynamiczne – proponują odmienne zestawy kategorii (m.in. zachwyt, wzruszenie, fascynacja, poczucie piękna, *awe* czy nostalgia), często wskazując na ich częściowe pokrywanie się z emocjami dnia codziennego, podkreślając jednocześnie pewne różnice jakościowe miedzy nimi. Kluczowe rozróżnienie dotyczy m.in. oddzielenia emocji estetycznych od typowych emocji utylitarnych: te pierwsze nie służą bezpośredniemu przystosowaniu biologicznemu, a ich rdzeniem ma być kontemplacja i bezinteresowna przyjemność (por np. rozróżnienie *liking* i *wanting*).

Celem wykładu jest próba bardziej adekwatnego określenia autonomicznego charakteru przeżyć estetycznych oraz wskazanie na ich podobieństwa i różnice względem emocji podstawowych. Dodatkowo nacisk położony zostanie na temporalną naturę emocji estetycznych – ich często „falowy", rozwijający się w czasie przebieg (np. od początkowego zainteresowania dziełem sztuki, poprzez fascynację formalnymi rozwiązaniami zastosowanymi przez artystę, aż po głębokie wzruszenie lub poczucie harmonii) – co odróżnia je od szybkich, epizodycznych reakcji dnia codziennego, upodabniając je w jakiejś mierze do nastrojów. W wystąpieniu zaproponuję syntetyczne ujęcie tych podobieństw i różnic oraz wskażę na konsekwencje, jakie wynikają z nich dla dalszych badań nad emocjami estetycznymi.